

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук, професора

Ожогана Зіновія Романовича на дисертаційну роботу

Чепишко Світлани Іллівни: «Профілактика інтраопераційних ускладнень та

запобігання утворенню патологічних рубців слизової оболонки при

хірургічному лікуванні одонтогенних кіст щелеп»

(експериментально-клінічне дослідження),

представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань

22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія»

у разову спеціалізовану вчену раду ДФ 76.600.075

при Буковинському державному медичному університеті, МОЗ України

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Однією із проблем у щелепно-лицевій хірургії є рубцювання м'яких тканин після операцій у ротовій порожнині. Останнім часом збільшується кількість наукових досліджень щодо причин та механізмів патологічного рубцювання тканин. Загоєння ран являє собою складний процес відновлення після травми, включаючи відновлення поверхні, структури та механічного бар'єру пошкодженої ділянки. Загоєння рани відбувається шляхом репаративної регенерації, і завершується формуванням змінених рубцевих тканин. Швидкість загоєння рани залежить від глибини пошкодження, методів лікування, локалізації ураження та загального стану організму.

Не виключенням є і післяопераційні ускладнення після цистектомії котрі обтяжені розмірами кісти, ризиками ушкодження важливих анатомічних утворень, наявністю шовного матеріалу, котрий є джерелом вторинного інфікування. На даний час відомо про велику кількість методів і технологій лікування одонтогенних кіст, їх переваги і недоліки.

Сучасним і актуальним напрямком у щелепно-лицевій хірургії є застосування електрозварювальних технологій, біологічний ефект яких реалізується шляхом біполярної коагуляції. Білковий коагулят є «біологічним клеєм», завдяки якому відбувається процес з'єднання м'яких тканин і гемостатичний ефект. Клінічне

застосування методик зварювання дозволяє мінімізувати крововтрату, зменшити післяопераційні болі, значно скорочує час операції.

Тому, актуальним у щелепно – лицевій хірургії на даний час є подальше удосконалення методик апроксимації післяопераційних ран при операціях цистектомії.

Дисертаційна робота є фрагментом планових комплексних науково-дослідних робіт кафедри ортопедичної стоматології Буковинського державного медичного університету: «Мультидисциплінарний підхід до діагностики, лікування та профілактики основних стоматологічних захворювань зі збереженням регенеративних властивостей тканин і відновлення протетичних властивостей анатомічних структур у мешканців Північної Буковини» (№ держреєстрації: 0116U002929) та «Етіопатогенетичні аспекти реабілітації основних стоматологічних захворювань щелепно-лицевої ділянки» (№ державної реєстрації 0121U109997). Дисертантка є співвиконавцем наукової роботи.

НАУКОВА НОВИЗНА І ПРАКТИЧНА ЗНАЧИМІСТЬ ПРОВЕДЕНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У дисертаційній роботі запропонована експериментальна модель, вперше адаптована до умов цистектомії (кістковий дефект з апроксимацією країв рани СОПР), яка полягала у з'єднанні країв рани апаратом для електрозварювання тканин ЕКВЗ-300 «Патонмед» після екстракції першого жувального зуба кролів.

На підставі клінічних, біохімічних та імунологічних досліджень доведена ефективність і переваги застосування електрозварювального апарату ЕКВЗ-300 «Патонмед».

Уточнені дані про кількісний склад лейкоцитів, параметрів ШОЕ, вмісту цитокінів та активності MMP – 9 і NO – синтази у крові піддослідних тварин після застосування методу зварювання тканин.

Уперше запропонований режим роботи електрозварювального апарату ЕКВЗ-300 «Патонмед» на слизовій оболонці порожнини рота пацієнтів, при проведенні операції цистектомії.

Практичне значення одержаних результатів. У науковій роботі представлено порівняльні особливості перебігу загоєння післяопераційних ран СОПР після проведення цистектомії при використанні шовного матеріалу «Вікріл», при з'єднанні країв рани лазерною технологією та електрозварюванням.

Дисертантом доведена клінічна, біохімічна та імунологічна ефективність застосування електрозварювального апарату ЕКВЗ-300 «Патонмед» при апроксимації раневої поверхні СОПР із застосуванням наступного режиму: напруга 25 Вт, тривалість впливу височастотного струму – 4 сек., частота струму 66 кГц, температура у зоні впливу – 55°C.

Розроблена методика дозволяє отримати значно кращі клінічні результати оперативних втручань після цистектомії та зменшити кількість ускладнень. Запропонована експериментальна модель може використовуватися у щелепно – лицевій хірургії для вивчення процесів регенерації СОПР.

СТУПІНЬ ОБҐРУНТОВАНOSTІ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ ТА ПРАКТИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ, СФОРМУЛЬОВАНИХ У ДИСЕРТАЦІЇ, ДОСТОВІРНІСТЬ ОДЕРЖАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Дисертаційна робота Чепишко Світлани Іллівни на тему: «Профілактика інтраопераційних ускладнень та запобігання утворенню патологічних рубців слизової оболонки при хірургічному лікуванні одонтогенних кіст щелеп» (експериментально-клінічне дослідження), виконана на сучасному науковому рівні, достатньому клінічному та експериментальному матеріалі.

Мета та завдання дисертації сформульовані чітко, мають як теоретичне, так і практичне значення. Для виконання наукової роботи дисертантом було визначено мету – підвищити ефективність хірургічного лікування одонтогенних кіст при застосуванні електрозварювальних технологій для апроксимації країв післяопераційної рани слизової оболонки порожнини рота.

Для реалізації поставлених завдань автор використала методично вірний підхід і сучасні, відповідні методи дослідження. При виконанні дисертаційної роботи проведено клінічну оцінку післяопераційного періоду цистектомії у пацієнтів і експериментальних кролів (біль, гіперемія, набряк, асиметричність

обличчя, рухомість зубів у ділянці цистоектомії, розходження швів); застосовано біохімічні дослідження для визначення кількісного складу лейкоцитів, активності NO – синтази у крові експериментальних тварин та ротовій рідині пацієнтів; імунологічні дослідження – для вивчення вмісту прозапальних цитокінів (IL – 1 β , IL – 8, IL – 6, TNF- α) у крові піддослідних тварин і ротовій рідині прооперованих пацієнтів; гістологічні методи для визначення морфологічних особливостей СОПР при застосуванні різних методик апроксимації країв післяопераційної рани. Статистична обробка цифрових даних та їх аналіз проведені на сучасному рівні та дають підставу вважати, що викладені в дисертації положення, висновки та практичні рекомендації науково обґрунтовані.

Дослідження проведені з використанням достатнього за обсягом матеріалу: експериментальні дослідження проведено на 25 піддослідних кролях; під обстеженням, лікуванням та спостереженням дисертанта перебувало 87 осіб віком від 20 до 51 і більше років з одонтогенними кістами щелеп. Встановлено, що у 24 осіб (27,6%) кісти локалізувались на нижній щелепі і у 63 хворих (72,4%) – на верхній щелепі. Найчастіше у оглянутих діагностували радикулярну апікальну кісту – 48,28 % хворих, а частота виявлення інших радикулярних кіст була дещо меншою: латеральної – 19,54%, періостальної – 11,49% та резидуальної – 8,05%, парадентальної – 6,90%.

На основі проведених обстежень та отриманих даних запропоновано нову методику хірургічного лікування одонтогенних кіст щелеп, яка передбачає виконання цистектомії класичним методом з послідувочою апроксимацією країв рани за допомогою електрозварювання тканин, що сприяє зниженню запально – імунологічних реакцій у ротовій рідині досліджуваних пацієнтів, спрощує і скорочує тривалість операції більше ніж у 2,0 рази, попереджує розвиток ускладнень та сприяє менш вираженій клінічній симптоматиці у порівнянні з іншими методиками.

Результати роботи впроваджено в лікувальну практику навчально-лікувального центру «Університетська клініка» Буковинського державного медичного університету, у підрозділі хірургічної стоматології ОКНП «Чернівецька обласна клінічна лікарня №1», в Університетську стоматологічну поліклініку, хірургічне відділення, м. Ужгород, студії хірургічної стоматології Тараса

Муринюка, стоматологічний відділ університетської клініки Тернопільського національного медичного університету ім. І.Я.Горбачевського. Матеріали дисертації використовуються в навчальному процесі кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Буковинського державного медичного університету, кафедри хірургічної стоматології та клінічних дисциплін ДВНЗ «Ужгородський національний університет», кафедри дитячої стоматології Тернопільського національного медичного університету ім. І.Я.Горбачевського, кафедри ортопедичної стоматології Івано-Франківського національного медичного університету, кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького.

Публікації. За матеріалами дисертації опубліковано 11 друкованих праць, серед яких – 4 публікації в наукових фахових виданнях, рекомендованих МОН України; 1 у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus; 1 у міжнародному науковому виданні; 5 у збірниках матеріалів науково–практичних конференцій та конгресів.

ОЦІНКА ЗМІСТУ РОБОТИ ТА ЗАУВАЖЕННЯ

Дисертаційна робота викладена українською мовою на 214 сторінках (157 сторінок основного тексту) і складається з анотації, змісту, переліку умовних позначень, вступу, огляду літератури, матеріалів та методів дослідження, двох розділів власних досліджень, аналізу й узагальнення результатів дослідження, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел, з яких 104 викладені кирилицею та 191 - латиницею, а також додатків. Роботу ілюстровано 34 рисунками та 21 таблицею.

У вступі обґрунтовано актуальність дисертаційного дослідження, ступінь вивченості проблеми у вітчизняній та закордонній літературі, сформульована мета та завдання дослідження, визначено об'єкт і предмет дисертаційної роботи. Вказано зв'язок роботи з науково-дослідними темами кафедри, описано наукову новизну і практичну значимість отриманих результатів, особистий внесок здобувача, апробацію дисертації та впровадження її результатів у навчальну і практичну діяльність.

У огляді літератури проведений глибокий та методичний аналіз проблемних питань та сучасних поглядів на етіологію і патогенез радикулярних кіст, проблем репаративної регенерації м'яких тканин ротової порожнини та шовних матеріалів, що застосовуються у щелепно-лицевій хірургії. Наведено детальний аналіз застосування лазерних технологій у медицині та в хірургічній стоматології і подальші можливості застосування електрозварювання м'яких тканин у медицині. Аналіз, проведений дисертанткою, свідчить про її обізнаність із літературою з даної проблеми та вміння доступно узагальнити й подати матеріал.

У другому розділі «Матеріали і методи дослідження» дисертантка подає характеристику обстежених хворих, їх розподіл на групи, а також описує критерії включення хворих у дослідження і критерії виключення, розподіл пацієнтів за віком і статтю. Дисертантка наводить запропоновану методику апроксимації ран слизової оболонки ротової порожнини при операції цистектомії, а також використані методи дослідження (клінічні, біохімічні, імунологічні, гістологічні, статистичного аналізу), які є коректними та достатніми, а отримані результати характеризуються належним рівнем вірогідності. Також приведено дизайн експериментального дослідження, у якому використовували 25 кролів-самців породи Шиншила, які були розділені на 4 групи.

У третьому розділі «Застосування різних методів ушивання рани слизової оболонки порожнини рота після операційного втручання у експериментальних тварин з урахуванням клінічних, гістологічних, біохімічних, імунологічних і функціональних параметрів» висвітлені отримані результати експериментального дослідження, зокрема: ефективність застосування різних методів ушивання рани СОПР. У підрозділі 3.2 наведено морфологічну оцінку загоєння модельованого дефекту слизової оболонки ротової порожнини при застосуванні різних методик ушивання рани, а у підрозділі 3.3 динаміку біохімічних та імунологічних параметрів крові експериментальних тварин у залежності від методів ушивання, зокрема кількісний склад лейкоцитів, показника ШОЕ та показників нітрозативного стресу, рівень IL-1 β , IL-6, IL-8, TNF- α у крові експериментальних тварин на 1, 3, 5, 7, 14 добу після хірургічного втручання. Доведено, що застосування апарату ЕКВЗ-300 «Патонмед» для зварювання післяопераційних країв рани у експериментальних

тварин сприяє більш вираженій позитивній динаміці результатів клінічно-функціональних, гістологічних досліджень, а також нормалізації кількісного вмісту лейкоцитів, активності NO-синтази на 5 добу після операційного втручання та вмісту прозапальних цитокінів IL-8 та TNF- α на 7 добу спостережень. Розділ завершується детальним підсумком, достатньо ілюстрований рисунками і таблицями.

У четвертому розділі «Клінічно-лабораторна ефективність застосування методу електрозварювання живих тканин при проведенні операції цистектомії у ротовій порожнині». У підрозділі 4.1 наведено клінічні та запально-імунологічні показники застосування різних методів апроксимації ран СОПР пацієнтів після проведеної операції цистектомії. Зокрема, частоту клінічних симптомів у пацієнтів трьох груп дослідження через 1, 3, 5, 7, 14 діб після операції. При цьому у всі терміни спостереження післяопераційного періоду найкращі клінічні показники виявлялися у осіб групи С, яким проводилось зварювання країв рани за допомогою апарату ЕКВЗ-300 «Патонмед». Ефективність застосування апарату ЕКВЗ-300 «Патонмед» для зварювання післяопераційних країв рани у пацієнтів підтверджено більш вираженою позитивною динамікою біохімічних і імунологічних маркерів запалення, нормалізацією кількісного вмісту лейкоцитів, активністю NO-синтази на 5 добу після операційного втручання (підрозділ 4.2). При цьому, у пацієнтів, яким застосовували традиційні і лазерні методики для апроксимації країв рани, нормалізація вищезгаданих параметрів спостерігалась у більш пізні терміни спостереження (на 7–14 добу). Розділ доповнено 9 таблицями та 16 рисунками, завершено підсумком. Результати досліджень даного розділу знайшли своє відображення у 6 публікаціях.

Розділ «Аналіз та узагальнення результатів досліджень» містить виклад основних положень дисертації, із ґрунтовним порівнянням власного фактичного матеріалу із результатами інших досліджень.

Висновки сформульовані на підставі отриманих результатів дослідження, відповідають меті і завданням, відображають наукову новизну.

Практичні рекомендації сформульовані автором у 3 пунктах та мають конкретний характер, що підкреслює практичну значущість дослідження.

ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ НАУКИ І ПРАКТИКИ, ШЛЯХИ ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Отримані результати вивчення способів апроксимації післяопераційної рани після операції цистектомії можуть бути використані для лікування пацієнтів із одонтогенними кістами щелеп у щелепно-лицевій хірургії. Розроблено та впроваджено новий метод цистектомії з послідуною апроксимацією країв післяопераційної рани за допомогою електрозварювання, що мінімізує операційну травму, спрощує і скорочує тривалість операції більше ніж у 2,0 рази, попереджує розвиток ускладнень та сприяє менш вираженій клінічній симптоматиці у порівнянні з іншими методиками (шовний матеріал, лазерні технології), що застосовуються для з'єднання країв післяопераційних ран.

Основні положення дисертаційної роботи оприлюднено на: XI Міжнародній науково-практичній конференції «Зварювання та термічна обробка живих тканин» (25-26 лист. 2016 р., м. Київ); науково-практичній конференції з міжнародною участю «Природничі читання» (18-21 травня 2017 р., м. Чернівці); XII Міжнародній науково-практичній конференції «Зварювання та термічна обробка живих тканин» (1-2 грудня. 2017 р., м. Київ); міжнародній науково-практичній конференції «Світова медицина: сучасні тенденції та фактори розвитку» (28-29 січня 2022 р., м. Львів); 92-ій науково-практичній конференції студентів та молодих учених з міжнародною участю «Інновації в медицині та фармації» (23-25 березня 2023 р., м. Івано-Франківськ).

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації). Згідно довідки комісії про проведення первинної експертизи на наявність плагіату Буковинського державного медичного університету унікальність текстових даних у поданій роботі становить 94,6%.

Суттєвих зауважень щодо оформлення та змісту дисертації немає. Дисертаційна робота написана грамотною літературною мовою. Структура роботи послідовна та логічна.

Разом з тим у порядку дискусії для пояснення деяких результатів дослідження доцільно отримати відповіді автора на такі запитання:

1. Чи враховували Ви загальний соматичний стан пацієнтів груп спостереження і на Вашу думку, чи доцільно застосовувати запропонований Вами метод у пацієнтів із супутньою патологією органів і систем?

2. Чи спостерігали Ви під час дослідження ускладнення, пов'язані з використанням електрозварювання тканин у основної групи пацієнтів?

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Чепишко Світлани Іллівни на тему: «Профілактика інтраопераційних ускладнень та запобігання утворенню патологічних рубців слизової оболонки при хірургічному лікуванні одонтогенних кіст щелеп» є закінченим, самостійно виконаним науковим дослідженням, в якому вирішено актуальну проблему стоматології - підвищення ефективності хірургічного лікування одонтогенних кіст при застосуванні електрозварювальних технологій для апроксимації країв післяопераційної рани слизової оболонки порожнини рота. За актуальністю теми, методичним рівнем виконаних досліджень, науковою новизною, теоретичним та практичним значенням, повнотою опублікування результатів дисертації, а також оригінальністю текстових даних (відсутністю порушення академічної доброчесності) відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії ...», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року №44, а її авторка заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія».

Офіційний опонент:

завідувач кафедри ортопедичної стоматології

Івано-Франківського національного
медичного університету,

Заслужений діяч науки і техніки України,

доктор медичних наук, професор

Заступник ректора (начальник відділу кадрів)
Івано-Франківський національний медичний університет

«16» *лютого* 2024 р.

Підпис *Зржик*

Прізвище *Зржик*

Зіновій ОЖОГАН